

ภาคผนวก ก

รายการยาสามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน

รายการยาในบัญชียาสำหรับงานสาธารณสุขมูลฐาน

เป็นรายการยาสามัญประจำบ้านแผนปัจจุบันออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องยาสามัญประจำบ้านแผนปัจจุบัน ลงวันที่ 28 มีนาคม 2542 ซึ่งได้ลงราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2542

1. ยาแก้ปวดท้อง ท้องอืด ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ

- 1.1 ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ยาระาดุน้ำแดง (Stomachica Mixture)
- 1.2 ยาเม็ด อะลูมินา-แมกนีเซีย (Alumina and Magnesia Tablets)
- 1.3 ยาน้ำลดกรด อะลูมินา-แมกนีเซีย (Alumina and Magnesia Oral Suspension)
- 1.4 ยาเม็ดแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซดามินท์ (Sodamint Tablets)
- 1.5 ยาขับลม (Compound Cardamon Mixture)
- 1.6 ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ทิงเจอร์มหาหิงคุ์ (Asafetida Tincture)
- 1.7 ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ โซเดียมไบคาร์บอเนต (Sodium Bicarbonate Mixture for Children)

2. ยาแก้ท้องเสีย

- 2.1 ยาแก้ท้องเสีย พงน้ำตาลเกลือแร่ (Oral Rehydration Salts)

3. ยาระบาย

- 3.1 ยาระบายกลีเซอรินชนิดเหน็บทวารสำหรับเด็ก (Glycerin Suppositories for Children)
- 3.2 ยาระบายกลีเซอรินชนิดเหน็บทวารสำหรับผู้ใหญ่ (Glycerin Suppositories for Adults)
- 3.3 ยาระบายมะขามแขก (Senna Tablets)

3.4 ยาระบายแมกนีเซียม (Milk of Magnesia)

3.5 ยาระบายโซเดียมคลอไรด์ชนิดสวนทวาร (Sodium Chloride Enema)

4. ยาถ่ายพยาธิลำไส้

4.1 ยาถ่ายพยาธิตัวกลมมีเบนดาโซล (Mebendazole Tablets)

5. ยาบรรเทาปวด ลดไข้

5.1 ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้แอสไพริน (Aspirin Tablets)

5.2 ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล 500 (Paracetamol Tablets 500 mg.)

5.3 ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล 325 (Paracetamol Tablets 325 mg.)

5.4 ยาน้ำบรรเทาปวด ลดไข้พาราเซตามอล (Paracetamol Syrup for Children)

5.5 พลาสเตอร์บรรเทาปวด (Analgesic Plasters)

6. ยาแก้แพ้-ลดน้ำมูก

6.1 ยาแก้แพ้ ลดน้ำมูกคลอร์เฟนิรามีน (Chlorpheniramine Maleate Tablets)

7. ยาแก้ไอ ขับเสมหะ

7.1 ยาแก้ไอ น้ำดำ (Brown Mixture)

7.2 ยาแก้ไอ ขับเสมหะสำหรับเด็ก (Ammonium Carbonate and Glycyrrhiza Mixture)

8. ยาดมหรือทาแก้วิงเวียน หน้ามืด คัดจมูก

8.1 ยาดมแก้วิงเวียน แก้คัดจมูก (Cold Inhalant)

8.2 ยาดมแก้วิงเวียน เหล้าแอมโมเนียหอม (Aromatic Ammonia Spirit)

8.3 ยาทาระเหยบรรเทาอาการคัดจมูก ชนิดขี้ผึ้ง (Cold Vapourizing Ointment)

9. ยาแก้เมารถ-เมาเรือ

9.1 ยาแก้เมารถ เมาเรือ ไดเมนไฮดริเนท (Dimenhydrinate Tablets)

10. ยาสำหรับโรคตา

- 10.1 ยาหยอดตา ซัลฟาเซตามิด (Sulfacetamide Eye Drops)
- 10.2 ยาล้างตา (Sodium Chloride Eye Wash)

11. ยาสำหรับโรคปากและลำคอ

- 11.1 ยากวาดคอ (Mandl's Paint)
- 11.2 ยารักษาเส้นเป็นฝ้า เชนเซี่ยนไวโอเล็ต (Gentian Violet Solution)
- 11.3 ยาแก้ปวดฟัน (Toothache Drops)
- 11.4 ยามบรรเทาอาการระคายคอ (Soothing Lozenges)

12. ยาใส่แผล ล้างแผล

- 12.1 ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไอโอดีน (Iodine Tincture)
- 12.2 ยาใส่แผล ทิงเจอร์ไทเมอร์ซอล (Thimerosal Tincture)
- 12.3 ยาใส่แผล โปวิดอน-ไอโอดีน (Povidone Iodine Solution)
- 12.4 ยาไอโซโพรพิล แอลกอฮอล์ (Isopropyl Alcohol 70 %)
- 12.5 ยาเอทิล แอลกอฮอล์ (Ethyl Alcohol 70 %)
- 12.6 น้ำเกลือล้างแผล (Normal Saline Solution)

13. ยารักษาแผลติดเชื้อ ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

- 13.1 ยารักษาแผลน้ำร้อนลวกฟีนอล (Burns and Scalds Mixture)
- 13.2 ยารักษาแผลติดเชื้อ ซัลเวียร์ ซัลฟาไดอาซีน ครีม (Sulfadiazine Cream)

14. ยาบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ แผลงัดต่อ

- 14.1 ยาหม่อง ชนิดขี้ผึ้ง (Analgesic Balm)

15. ยาสำหรับโรคผิวหนัง

- 15.1 ยารักษาหิด ขี้ผึ้งกำมะถัน (Sulphur Ointment)
- 15.2 ยารักษาหิด เหา เบนโซเอต (Benzyl Benzoate Lotion)

15.3 ยารักษากลากเกลื้อน น้ำกัดเท้า (Whitfield 's Ointment หรือ Benzoic Salicylic acid Cream)

15.4 ยารักษาเกลื้อน โซเดียม ไทโอซัลเฟต (Sodium Thiosulfate for Solution)

15.5 ยารักษาโรคผิวหนังเรื้อรัง (Coal Tar Ointment)

15.6 ยาทาแก้ผดผื่นคัน คาลาไมน์ (Calamine Lotion)

16. ยาบำรุงร่างกาย

16.1 ยาเม็ดวิตามิน บีรวม (Vitamin B Complex Tablets)

16.2 ยาเม็ดวิตามินรวม (Multivitamin Tablets)

16.3 น้ำมันตับปลา ชนิดแคปซูล (Cod Liver Oil Capsules)

16.4 น้ำมันตับปลาชนิด น้ำ (Cod Liver Oil Emulsion)

16.5 ยาเม็ดวิตามิน ซี (Vitamin C Tablets)

16.6 ยาเม็ดบำรุง โลหิต เฟอรัสซัลเฟต (Ferrous Sulfate Tablets)

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง

การใช้ยาสามัญประจำบ้านของประชาชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

*****

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์...../...../ 2543

บ้านเลขที่.....หมู่ที่ .....ตำบล.....(....)อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล รหัส

1. เพศ [ ] 1.ชาย [ ] 2.หญิง ( )

2. อายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี) ( )

3. สถานภาพในครอบครัว ( )

[ ] 1.หัวหน้าครอบครัว	[ ] 2.ภรรยาหัวหน้าครอบครัว
[ ] 3.พ่อหรือแม่ของสามี	[ ] 4.พ่อหรือแม่ของภรรยา
[ ] 5.พี่หรือน้องของสามีหรือภรรยา	[ ] 6.อื่น ๆ ระบุ.....

4. วุฒิการศึกษา ( )

[ ] 1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	[ ] 2.ระดับประถมศึกษาต้น-ปลาย
[ ] 3.ระดับมัธยมศึกษา(ม.1- ม.6)	[ ] 4.อนุปริญญา- ปวช. ปวส. ปวท.
[ ] 5.ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	

5. อาชีพหลัก ( )

[ ] 1.แม่บ้าน	[ ] 2.ทำธุรกิจ
[ ] 3.เกษตรกร	[ ] 4.รับจ้าง
[ ] 5.ทำงานเอกชน	[ ] 6.รับราชการ
[ ] 7.อื่น ๆ ระบุ.....	[ ] 9. ไม่มีคำตอบ

6.อาชีพเสริม/รอง คือ..... ( )

7.รายได้ของครอบครัวต่อเดือน..... บาท ( )

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้และการใช้ยาสามัญประจำบ้าน

8. เมื่อสมาชิกในครอบครัวของท่านมีอาการเจ็บป่วย ท่านทำอย่างไร ( )
- [ ] 1. ซื้อยาโดยระบุชื่อยา [ ] 2. ให้ร้านขายยาจัดให้
 [ ] 3. ปรึกษา อสม. [ ] 4. ไปสถานีอนามัย
 [ ] 5. ไปคลินิก [ ] 6. ไปโรงพยาบาล
 [ ] 7. อื่น ๆ ระบุ.....
9. กรณีที่ท่านซื้อยากินเอง ท่านจะซื้อจากที่ใด (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ) ( )
- [ ] 1. ร้านขายของชำ [ ] 2. กองทุนยา/อสม.
 [ ] 3. ร้านขายยา [ ] 4. รถเร่
 [ ] 5. อื่น ๆ ระบุ.....
10. ท่านรู้จักยาสามัญประจำบ้านหรือไม่ ( )
- [ ] 1. รู้จัก [ ] 2. ไม่รู้จัก
11. ท่านเคยได้รับความรู้เรื่องยาสามัญประจำบ้านจากแหล่งใดมากที่สุด (เรียงลำดับ 1-3) ( )
- [ ] 1. ตามคำบอกเล่าของเพื่อนบ้าน [ ] 2. โฆษณาวิทยุ-โทรทัศน์
 [ ] 3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข [ ] 4. หนังสือพิมพ์-นิตยสาร-เอกสารเผยแพร่
 [ ] 5. ผศส., อสม. [ ] 6. อื่น ๆ ระบุ.....
 [ ] 9. ไม่ตอบ
12. ท่านมียา(สามัญประจำบ้าน)เก็บไว้ใช้ในบ้านหรือไม่ ( )
- [ ] 1. มี [ ] 2. ไม่มี
13. ยาที่ท่านเก็บไว้ นั้น มีฉลาก, ชื่อยา, หรือวิธีใช้ ติดไว้หรือไม่ ( )
- [ ] 1. มี [ ] 2. ไม่มี
 [ ] 3. มีบ้าง ไม่มีบ้าง

14. ท่านคิดว่าการใช้ยาต่อไปนี้ถูกต้องหรือไม่

การใช้ยา	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	
			รู้จัก	ไม่รู้จัก
14.1 ยาชาดุน้ำแดงใช้บรรเทาอาการปวดท้อง เนื่องจากจุกเสียด				
14.2 ยามีดอะลูมินา-แมกนีเซียมใช้บรรเทาจุกเสียด ปวดท้องเนื่องจากมีกรดมากในกระเพาะ				
14.3 ผงน้ำตาลเกลือแร่ใช้ทดแทนการเสียน้ำ ท้องร่วง				
14.4 ยากลิเซอรินชนิดเหนียวเป็นยาบรรเทาอาการท้องผูก				
14.5 ยามีเบนดาโซลเป็นยาล่ายพยาธิได้ทุกชนิด				
14.6 ยาพาราเซตามอลเป็นยาบรรเทาปวด ลดไข้				
14.7 ยาแอสไพรินเป็นยาหวัด ลดน้ำมูก				
14.8 ยาคลอร์เฟนิรามีน เป็นยาลดน้ำมูก				
14.9 ยาแก้ไอ น้ำคำใช้บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ				
14.10 เหล้าแอมโมเนียหอมใช้ดม/ทา บรรเทาอาการวิงเวียนหรือจากพิษแมลงกัดต่อย				
14.11 ยาไคเมนไฮดริเนทใช้ป้องกันอาการเมาเรือ				
14.12 ยาล้างตาใช้ล้างตาเพื่อบรรเทาอาการแสบตา ระคายเคืองตา				
14.13 ยาขนเซ็ชันวีโอเลตใช้รักษากลิ้นเป็นฝ้าขาว				
14.14 ยาแก้ปวดฟันใช้บรรเทาอาการปวดฟัน				
14.15 ยาโพวิโดน-ไอโอดีนเป็นยารักษาแผลสด				
14.16 ทิงเจอร์ไอโอดีนใช้รักษาแผลสด				
14.17 ยาซิลเวอร์ ซัลฟาไดออกซินใช้รักษาไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก				
14.18 ยาหม่องใช้บรรเทาอาการปวด บวม จากแมลงกัดต่อย				
14.19 ซีฟิงกัมะตันใช้รักษา กลากเกลื้อน				
14.20 ยาวิตามินซีใช้ป้องกันและรักษาโรคเลือดออกตามไรฟัน				
14.21 น้ำมันตับปลามีสรรพคุณป้องกันการขาดวิตามิน B				

15. ก่อนที่ท่านจะใช้ยาที่มีในบ้าน ท่านทำอย่างไรบ้าง

- 15.1 หยิบใช้เลย 0.ใช่ [ ] 1.ไม่ใช่ [ ]
- 15.2 ดูข้อมูลยาบนภาชนะบรรจุยา
- 15.2.1 อ่านฉลาก 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 15.2.2 ดูวิธีใช้(ปริมาณ-เวลาที่รับประทาน) 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 15.2.3 ดูวันผลิต/วันหมดอายุ 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 15.2.4 ดูคำเตือน 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 15.2.5 ดูการเก็บรักษา 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]

16. ท่านคิดว่ายาเสื่อมคุณภาพ มีลักษณะอย่างไรบ้าง

- 16.1 ยามีการเปลี่ยนสี 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 16.2 เปลี่ยนจากน้ำใสเป็นน้ำขุ่น มีตะกอน 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 16.3 ตกตะกอน เขย่าแล้วไม่กระจาย 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 16.4 มีเชื้อราขึ้น 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]
- 16.5 ยารัน 1.ใช่ [ ] 0.ไม่ใช่ [ ]

17. ท่านมียาชนิดใดเก็บไว้บ้าง

(ชื่อยา) ผู้ให้สัมภาษณ์	(ชื่อยา) ผู้สัมภาษณ์ตัวเอง	สถานที่เก็บ
1.	1.	
2.	2.	
3.	3.	
4.	4.	
5.	5.	
6.	6.	
7.	7.	
8.	8.	

18. ท่านเคยตรวจสอบยาที่เก็บไว้ในบ้านหรือไม่

( )

- [ ] 1. ตรวจสอบทุกครั้งก่อนใช้
- [ ] 2. ตรวจสอบทุก 3-6 เดือน
- [ ] 3. ตรวจสอบ 6 เดือนขึ้นไป
- [ ] 4. ไม่ได้ตรวจสอบ

19. ท่านเคยใช้ยาสามัญประจำบ้าน(นอกจากข้อ 15) ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา มีชื่อยาอะไรบ้าง และใช้ในกรณีใด

1. ชื่อยา..... ใช้ในกรณี.....
2. ชื่อยา..... ใช้ในกรณี.....
3. ชื่อยา..... ใช้ในกรณี.....
4. ชื่อยา..... ใช้ในกรณี.....

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติและความเชื่อในการใช้ยาสามัญประจำบ้าน

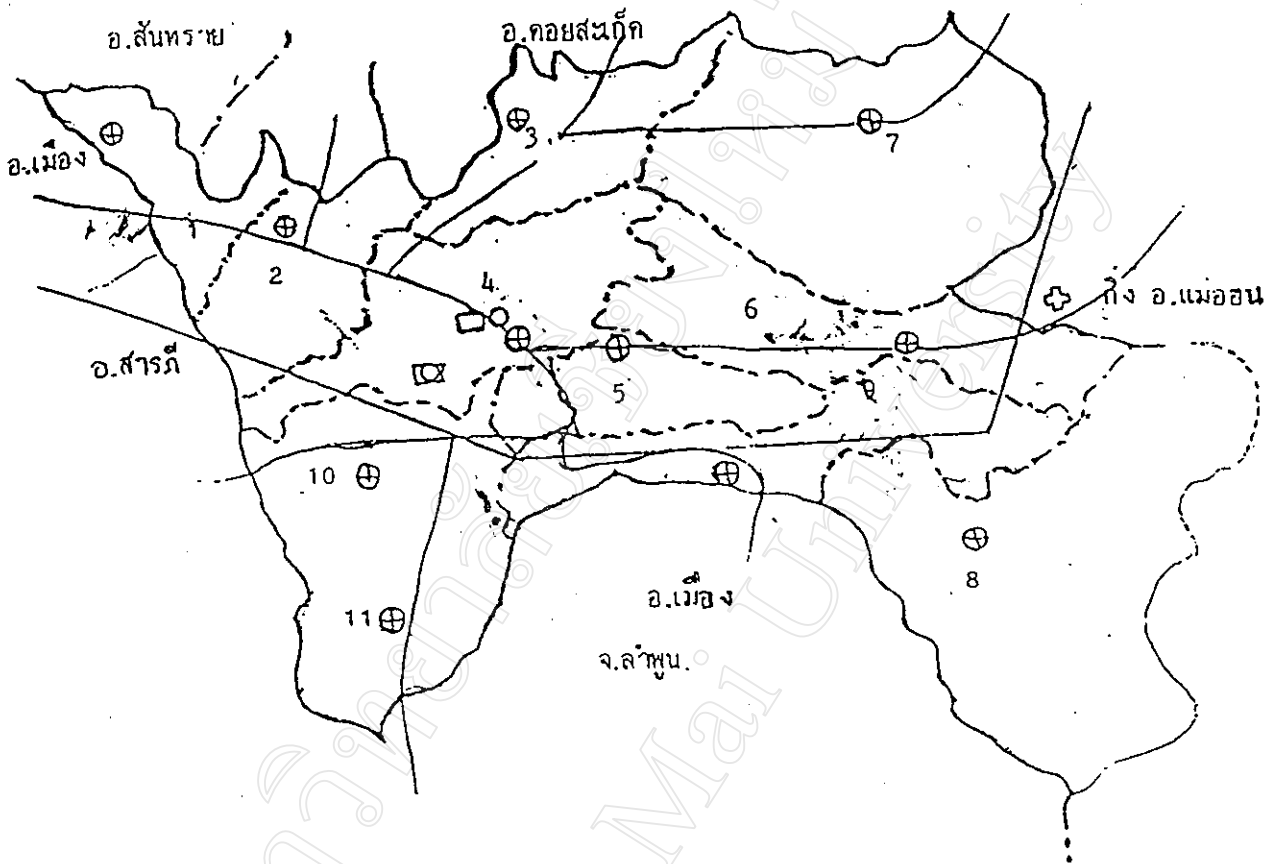
ทัศนคติและความเชื่อ	เห็นด้วย(3)	ไม่เห็นด้วย(1)	ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ(2)
20.ท่านเลือกใช้ยาสามัญประจำบ้าน เพราะ			
20.1 มีราคาไม่แพง			
20.2 หาซื้อได้ง่าย/สะดวก			
20.3 ใช้ได้เองโดยไม่ต้องไปหาหมอ			
20.4 เป็นยาที่เก็บรักษาง่าย			
20.5 มีความปลอดภัย			
20.6 ได้ผลในการรักษา			
20.7 รัฐส่งเสริมให้ใช้ยาสามัญประจำบ้าน			
21. ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้ หรือไม่			
21.1.ยาที่มีการโฆษณามากจะมีสรรพคุณที่ดี			
21.2 ยาที่มีราคาแพงจะมีประสิทธิภาพที่ดี			
21.3.ยาชุดมีสรรพคุณดีกว่ายาสามัญประจำบ้าน			

22.ท่านมักใช้ยาอื่น ๆ มากกว่ายาสามัญประจำบ้าน (1) ใช่ [ ] (2) ไม่ใช่ [ ]

เพราะ.....

.....

แผนที่อำเภอสินค้าแพง จังหวัดเชียงใหม่

1. ตำบลสันกลาง	2. ตำบลต้นเปา	3. ตำบลปучา
4. ตำบลสินค้าแพง	5. ตำบลทรายมูล	6. ตำบลร่องวัวแดง
7. ตำบลห้วยทราย	8. ตำบลออนใต้	9. ตำบลแช่ช้าง
10. ตำบลววกค้ำ		

เครื่องหมาย

- ⊕ สถานีอนามัย
- ⊞ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
- สถานีตำรวจภูธร
- ที่ว่าการอำเภอ
- /— ถนนเชื่อมระหว่างอำเภอ
- ⊕ โรงพยาบาลแม่ออน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาว พรทิพย์ เจียมสุชน
วัน เดือน ปี เกิด	30 มีนาคม 2508
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเกาส์ศาสตร์บัณฑิต Manila Central University ประเทศฟิลิปปินส์ ปีการศึกษา 2530
ผลงานวิจัย	การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรขายยา แผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุนึ่งที่มิใช่ยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ ในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ระยะที่ 1 – 3 (ตุลาคม 2539 – กันยายน 2540) การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรขายยา แผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุนึ่งที่มิใช่ยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ ในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ระยะที่ 4 – 5 (ตุลาคม 2540 – กันยายน 2541)